

ΚΡΕΩΝ & ΑΝΤΙΓΟΝΗ

[...] Στα νεότερα χρόνια, εκατοντάδες βιβλία και άρθρα έχουν γραφεί προκειμένου να διαπιστωθεί κατά πόσον ο Κρέων ή η Αντ., ή και οι δύο πρέπει να θεωρηθούν υπεύθυνοι για τους θανάτους της Αντ., του Αίμονα και της Ευρυδίκης, όσο και για τα διδάγματα από την καταστροφή τους. Καμία συμφωνία δεν έχει προκύψει.

Πολλοί έχουν βρει τον Κρέοντα εξολοκλήρου ένοχο, την εξουσία του χωρίς νομιμοποίηση, τη διαταγή του ασεβή κι ανόητη, τη συμπεριφορά και το λόγο του αμετροεπή και εκδικητικό. Σε άλλους, όμως, φαίνεται ένας ηγεμόνας με καλές προθέσεις, ειλικρινώς αφοσιωμένος σε αξιέπαινες πολιτικές αρχές (162-210, 188-90, 639-80) και πολιτική (civic) ευσέβεια (162-3, 199-201, 280-314, 773-6, 777-80), αρκούντως λογικός ώστε ν' αναθεωρήσει και ν' ακυρώσει την τιμωρία –δix– όταν το σφάλμα των πολιτικών του τού υποδεικνύεται από αξιόπιστους συμβούλους (766-80, 1091-1114): είναι ένοχος μόνο επειδή παρερμήνευσε τη στάση των θεών / του θεού αναφορικά με τη μη-ταφή, καθώς και γιατί αντέδρασε εν βρασμό απέναντι σε όσους βλέπει ως μη νόμιμους αντιπάλους. Αντίστροφα, η Αντ. θεωρείται από πολλούς ως μία εμπνευσμένη υπέρμαχος «ανώτερων» αληθειών –ατομική ελευθερία, οικογενειακός σεβασμός και θρησκευτική ευσέβεια– της οποίας η «ουχί εκ του κόσμου τούτου» ανεξαρτησία και αποφασιστικότητα, η αντιμετώπιση μιας αυταρχικής ανδρικής-σοβινιστικής πολιτικής εξουσίας εν τέλει δικαιώνονται από τον Τειρεσία και από τη θείκη καταστροφή του Κρέοντα: ενώ σε άλλους είναι η Αντ. η ίδια (και σε μικρότερο βαθμό ο Αίμων) η οποία μόνη της προκαλεί την καταστροφή της μέσα από τα εμπρηστικά λόγια της και την αντιδραστική συμπεριφορά της η οποία ψυχραίνει τη συμπάθεια τόσο των υπολοίπων χαρακτήρων όσο και του κοινού. Σύμφωνα με την άποψη αυτή, η τύχη της Αντ., όπως του Αίμονα, είναι σχεδόν αυτόκλητη: κι ο Κρέων υποφέρει πολύ περισσότερο απ' όσο τα σφάλματά του χρήζουν τιμωρίας. Πιστεύω ότι ουδεμία από τις ακραίες αυτές θέσεις στέκει: το κείμενο δείχνει χωρίς αμφιβολία ότι και ο Κρέων και η Αντ. είναι –τουλάχιστον ενμέρει (αν όχι εξίσου)– υπεύθυνοι για την τραγωδία. Όμως το γεγονός ότι μια τέτοια ευρύτητα αναγνώσεων / ερμηνειών έχει παραχθεί από αυτό το κείμενο είναι από μόνη της αξιοσημείωτη: διότι τα ερωτήματα που τίθενται από το έργο δεν είναι απλά / απλοϊκά, και δεν πρέπει να προσδοκούμε ανάλογες απαντήσεις.

(σε *Sophocles Antigone*, ed. M. Griffith, Cambridge University Press, 1999, 'Introduction', σσ. 28-29)

ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ ΓΙΑ ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΘΕΩΡΗΣΗ ΤΗΣ ΤΡΑΓΩΔΙΑΣ

Ποιος είναι ο τραγικός ήρωας της τραγωδίας Αντιγόνη;

Ποια ζητήματα –πανανθρώπινα / οικουμενικά και σύγχρονα-, ποιους προβληματισμούς εγείρει το έργο αυτό;

Τα νοήματα και η αισθητική απόλαυση (~τα κατά ποιόν μέρος).

Γιατί έχει τύχει ευρείας αποδοχής, πολλών προσλήψεων, διασκευών κ.λπ.;

Ποιο / ποια είναι το / τα μήνυμα(τα) / δίδαγμα(τα) του έργου;